

Evaluation of the Post-Graduate Theses on Teacher Education in Turkey *

Mehmet Fatih AYAZ¹

Behçet ORAL²

Mikail SÖYLEMEZ³

ABSTRACT. The aim of this study is to examine post-graduate theses in the field of teacher education in Turkey and to develop a variety of suggestions, concerned with teacher education, from the obtained findings and results from these studies. With this aim in mind, the study examined and evaluated the theses on teacher education conducted in Turkey from 2006 to 2012. Meta-synthesis and descriptive analyzing methods were used at this study. Generally, the studies examined were to determine the effectiveness of recent teaching methods and techniques. In order to establish the proposed results, the existing curriculum was studied around two or three dimensions. In the studies, in order to train qualified teachers in the process of teacher education, the practicality of the teacher education practices were highlighted. Examining the teacher training institutions in detail in terms of their infrastructure and faculty were also reported as a need. It is also concluded that, there is a need to increase the efforts to offer an alternative model of teacher education in our country.

Key Words: Teacher education, teacher training programs, teacher training systems, teacher training model

SUMMARY

Purpose and significance: The aim of this study is to examine the post-graduate theses in the field of teacher education in Turkey and to develop a variety of suggestions, concerned with teacher education, from the obtained findings and results from these studies. There are many studies conducted on teacher education in Turkey. Examining these theses and collecting on a single study, will be provide the opportunity to monitor the results of studied subjects and unexamined aspects of teacher education more clearly.

Methods: There is therefore a need to consider these studies. To do this, theses from 2006 to 2012 on the subject area of teacher education in Turkey were examined and evaluated. Meta-synthesis and descriptive analyzing methods were used in this study. Theses found from Higher Education Council (HEC) National Thesis Center that searched with certain keywords.

Results: In the scope of study, a total of 25 post-graduate theses were examined. 16 of them were Master's theses, 9 of them were Ph.D. dissertations. The most studied subject is with nine studies about the evaluation of the recent and the previous curriculum. There are four studies about the effectiveness of education methods, six studies about techniques used in teacher education and teacher education history in Turkey. There are four studies about comparing Turkey and other countries' teacher education models and four studies are about offering a new teacher education model or standardization of teacher education in Turkey. Generally, these studies are to determine the effectiveness of the recent teaching methods and techniques.

Conclusions: In conclusion, in terms of curriculum evaluation, there are two or three dimensions examined in the studies. In these studies, training qualified teachers in the process of teacher education was highlighted. Examining the teacher-training institutions in detail in terms of their infrastructure and faculty were also reported as a need. It is also concluded that, there is a need to increase the efforts to offer an alternative model of teacher education in our country.

* Part of this article was presented at the International Perspectives on New Aspects of Learning in Teacher Education, 02-04/10/2013, Diyarbakır, Turkey.

¹ Res. Assist. Dr. Mehmet Fatih AYAZ, Dicle University, mf_ayaz@hotmail.com

² Prof. Dr. Behçet ORAL, Dicle University, oralbehcet@yahoo.com

³ Assoc. Prof. Dr. Mikail SÖYLEMEZ, Dicle University, soylemezmikail@hotmail.com

Türkiye’de Öğretmen Eğitimi İle İlgili Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Değerlendirilmesi*

Mehmet Fatih AYAZ¹

Behçet ORAL²

Mikail SÖYLEMEZ³

ÖZ. Bu çalışmanın amacı, Türkiye’de öğretmen eğitimi alanında yapılmış lisansüstü tezleri incelemek ve bu çalışmalardan elde edilen sonuçlardan hareketle öğretmen eğitimi ile ilgili çeşitli öneriler geliştirmektir. Bunun için 2006–2012 yılları arasında Türkiye’de konu alanı ile ilgili Türkçe olarak yazılmış lisansüstü tezlerin incelenip değerlendirmesi yapılmıştır. Çalışmada meta-sentez ve betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Çalışmalarda genel olarak mevcut öğretim yöntem ve tekniklerin etkililiğinin belirlenmeye çalışıldığı görülmüştür. Program değerlendirmelerinde genelde 2-3 boyut etrafında çalışma yapıldığı tespit edilmiştir. Öğretmen yetiştiren kurumların altyapı ve öğretim üyeleri bakımından ayrıntılı bir şekilde inceleyen çalışmalara da ihtiyaç duyulmaktadır. Ayrıca ülkemizde alternatif öğretmen yetiştirme modeli sunacak çalışmaların artırılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen eğitimi, öğretmen yetiştirme programları, öğretmen yetiştirme sistemleri, öğretmen yetiştirme modeli.

GİRİŞ

Ekonomik ve toplumsal gelişmeyi amaçlayan her ülkede, dünyada yaşanan ekonomik, bilimsel ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda toplumsal sistemlerde gerekli görülen değişim, gelişim ve yenileşmeyi sağlayacak nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi eğitim sisteminden beklenmektedir. Bu nedenle, “bireyin yaşam düzeyini yükseltmeye yönelik toplumun yapısını değiştirme girişi” (Adem, 1995) olarak tanımlanan toplumsal gelişmeyi sağlamanın koşulların belki de en önemlisi eğitim sisteminin her basamağında eğitimin kalite ve verimliliğinin artırılmasından geçmektedir.

Eğitimde kalite ve verimliliğin temel belirleyicilerinden biri, eğitim sürecini yürüten öğretmenlerin nitelikleri olduğundan, nitelikli bir eğitimin temel koşulu da nitelikli öğretmenlerin yetiştirilmesidir. Öğretmen eğitiminde istenilen kalitenin sağlanması için öğretmen yetiştiren kurumların öğretim elemanlarının, fiziki donanımlarının, yönetimin, eğitim programlarının ve bu kurumlara gelen öğretmen adaylarının niteliğinin artırılması gerekmektedir (Erişti, 2004). Eğitim sürecinde bireylere değerli niteliklerin kazandırılabilmesi için öğretmenlerin de öğretmenlik eğitimi sürecinde bu nitelikleri kazanmış olarak yetiştirilmeleri gerekir. Bu görüşü destekleyen birimde eğitim konusunda yapılan çalışmalar, eğitim düzeyi ile toplumsal, siyasal ve ekonomik gelişme düzeyleri arasında doğrusal bir ilişkinin varlığını göstermektedir (Psacharopoulos ve Woodhall, 1994; Hicks, 1994; McMahon, 1994; Woodhall, 1994).

Gerek toplumsal, siyasal ve ekonomik alanda yaşanan problemlerin çözümünde gerekse sorunlu eğitim durumlarını bilimsel temelde ve sistematik bir biçimde eyleme dönüştürmede en önemli pay öğretmenlere verilmektedir. Eğitimde öğretmen ögesi, insan gücünü nitelikli duruma getirmede eğitim sisteminin en stratejik ögesi olarak değerlendirilmektedir (Kavcar, 1999; Karakütük, 2001. Aktaran: Sağ, 2007).

*Bu makalenin bir kısmı, Uluslar arası Öğretmen Eğitiminde Yeni Yönelimler Sempozyumunda (05-08/10/2013, Diyarbakır) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

¹ Arş. Gör. Dr. Mehmet Fatih AYAZ, Dicle Üniversitesi, mf_ayaz@hotmail.com

² Prof. Dr. Behçet ORAL, Dicle Üniversitesi, oralbehcet@yahoo.com

³ Doç. Dr. Mikail SÖYLEMEZ, Dicle Üniversitesi, soylemezmikail@hotmail.com

Toplumların ilerlemeleri, gelişmeleri, modernize olmaları ve bilgi toplumu idealine ulaşabilmelerinin tek şartı eğitimidir. Eğitim sisteminin en önemli ögesi ise öğretmendir. Öğretmenin niteliği ile eğitimin niteliği arasında güçlü bir ilişki vardır. Bu nedenlerle öğretmenlerin mesleki yeterlilikleri, davranışları, değerleri, dünya görüşleri ve sosyal eğilimleri, öğrencilerin ve buldukları toplumun davranış ve bilgilerini etkilemektedir. Öyleyse öğretmen eğitimi; gerekli davranış, yetenek ve bilgi ile donatılmış yeni bir toplumun oluşturulmasına yönelik her eğitim sisteminin en önemli ve asıl parçasını oluşturmaktadır (Avşar, 2007).

Öğretmensiz bir eğitim sistemi var olamaz. Bu nedenle sistemin yapı taşı olan öğretmenlerin yetiştirilmesine ayrıca önem vermek gerekmektedir. Toplumların mimarları olan öğretmenleri yetiştirirken uygulanan programlar çağın gereksinimlerine göre sürekli yenilenmeli, öğretmenlerin çağdaş, aydın, önyargılardan arındırılmış ve eğitim vermeye hazır hale getirmeye uygun duruma getirilmelidir. Öğretmen yetiştirme tüm dünyada son derece canlı ve sürekli gündemde olan bir konudur (Çankaya, 2007).

Öğretmen eğitimi ve öğretmen yetiştirme konusu bir ülkenin kalkınması için son derece önemli bir konudur. Bu konuyla ilgili yapılmış çalışmaların genel bir görünümüne ihtiyaç vardır. Bu nedenle Öğretmen eğitimi ile ilgili yapılmış çalışmaların tek tek incelenip elde edilen sonuçların değerlendirilmesi gerekmektedir. Öğretmen eğitimi ile ilgili yapılması önerilebilecek çalışma konularının belirlenmesine ihtiyaç vardır.

Problem

Sosyal bilimlerde bir konu hakkında yapılmış çok sayıda çalışma olabilmektedir. Bu çalışmalar birbirinden bağımsız çalışmalar olup bilim arşivinde dağınık halde bulunmaktadır. Bu çalışmaların o konu ile ilgili neleri içerdiği, neleri içermediği bilinmemektedir. Hem çalışmaların genel bir değerlendirmesini yapmak hem de yeni araştırmacılara yol göstermek anlamında bu çalışmaların bir araya getirilmesi bilimdeki ilerleme açısından oldukça önemlidir. Bu nedenle sosyal bilimlerdeki belli konulardaki çalışmaların incelenmeye ve değerlendirilmeye ihtiyaç vardır.

Ülkemizde öğretmen eğitimi veya öğretmen yetiştirme konularında çok sayıda bilimsel çalışma mevcuttur. Çalışmalar öğretmen eğitiminin farklı boyutlarıyla ilgili olup, öğretmen eğitimini değişik şekillerde ele almaktadırlar. Bu çalışmaların genel ve tek tek değerlendirmesinin yapılmasına ihtiyaç vardır. 2006-2012 yılları arasında yapılmış çalışmaların analizi yapılmalı ve ayrıca öğretmen eğitimi ile ilgili yapılması gereken çalışmaların neler olabileceği ile ilgili görüş bildirilmelidir.

Amaç

Öğretmen eğitimi bir ülkenin hemen hemen tüm alanlarda gelişebilmesi için kritik öneme sahip bir konudur. Ülkemizde öğretmen eğitimi ile ilgili yapılmış çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Bu çalışma ile öğretmen eğitimi ile ilgili yapılmış çalışmaların incelenip, çalışmaların genel bir değerlendirilmesinin yapılması, çalışmaların ayrıca tek tek incelenip ulaşılan sonuçların incelenmesi amaçlanmaktadır.

YÖNTEM

Bu bölümde; çalışmada kullanılan araştırma deseni, çalışmanın örneklem grubu, verilerin toplanması, verilerin kodlanması, verilerin analiz edilmesi ve yorumlanması başlıkları yer almaktadır.

Araştırma Modeli

Araştırmada öğretmen eğitimiyle ilgili yapılmış tezlerin genel ve özel değerlendirmesini yapmak için meta-sentez ve betimsel tarama yöntemleri kullanılmıştır. Meta-sentez birden çok araştırmanın bulgularını inceleyen ve yorumlayan bir çalışmadır (Finfgeld, 2003). Nicel verilerle analiz yapan meta-analizden farklı olarak meta-sentez yorum içermektedir (Walsh ve Downe, 2005). Betimsel tarama modeli, bir durumu, olayı ya da çalışmayı mevcut haliyle ortaya koymaktır (Karasar, 2012).

Betimsel analizde amaç, elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011)

Çalışmanın Örneklem Grubu

Çalışmanın örneklemini Türkiye’de “Öğretmen Eğitimi” ile ilgili yayımlanmış ve yayımlanmamış, araştırma problemimize sahip olan Türkçe yazılmış yüksek lisans ve doktora tezleri oluşturmaktadır.

Tez ve araştırma taraması hem Türkçe olarak hem de İngilizce olarak YÖK Ulusal Tez Merkezi internet sitesinde gerçekleştirildi. Taramada, başlığında ve anahtar kelimelerinde Türkçe olarak içinde “*öğretmen eğitimi*”, “*öğretmen yetiştirme*”, İngilizce olarak “*teacher education*” kelimeleri olan tezler listelenmiştir. Listeleme sonucunda araştırma sınırları içerisinde kalan 89 tez ismine ulaşılmıştır. Dolayısıyla araştırma için toplam 89 tez taranmıştır. İnceleme boyunca konumuza uygun tezlerden ciltte olmayan, İngilizce yazılan, kısıtlamalı olan tezler çıkarılmıştır. Ciltte olmayan ve kısıtlamalı tezlerin yazarlarıyla iletişime geçilerek bu tezler istenmiştir. Tarama sonucunda yurtiçinde yapılan toplam 25 lisansüstü tez araştırmanın örneklemine dâhil edilmiştir.

Veri Toplama Teknikleri

Çalışmada kullanılacak Türkiye’de yapılmış yüksek lisans ve doktora tezleri, Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK)’nun Ulusal Tez Merkezi’nden internet aracılığıyla toplanmıştır. Ayrıca bu yolla ulaşılamayan tezlerin yazıldığı üniversite kütüphanesi veya tez yazarı ile iletişime geçilip istenmiştir.

Dâhil Edilme Ölçütleri

Araştırmaya dâhil edilen çalışmalar için kullanılan ölçütler şunlardır:

- Çalışmanın 2006–2012 yılları arasında yapılmış olması.
- Çalışmanın Türkiye’de yapılmış Türkçe yazılmış yüksek lisans tezi ve doktora tezi olması.

Verilerin Analizi

Taranan ve seçilen tezlerin kodlanması için bir Kodlama Formu oluşturulmuştur. Kodlama formuna göre tüm tezler incelenmiş ve kodlanmıştır. Tezlerin özelliklerine göre tezin yayımlandığı yıl, tez türü, tezin yapıldığı il ve üniversite, tezde kullanılan araştırma modeli, tezde kullanılan veri toplama araçlarına göre sınıflamalar yapılmıştır. Bu özelliklerin frekansları bulunmuş ve yorumlanmıştır.

Çalışmanın güvenilirliğini sağlamak için, kodlamaların en az iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı yapılması güvenilirlik açısından önemlidir. Bu çalışmada da kodlamalar iki araştırmacı tarafından yapılmıştır. Birinci ve ikinci araştırmacının analizleri karşılaştırılarak örtüşen ve örtüşmeyen kodlamaların sayısı belirlenmiştir. [Güvenirlik = örtüşenlerin sayısı / (örtüşenler + örtüşmeyenler sayısı)] formülü (Miles ve Huberman, 2002) kullanılarak güvenilirlik düzeyi %94 bulunmuştur. Bu formülden elde edilen %70 ve üzerinde değerler güvenilirlik için yeterli bulunmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu nedenle kodlamaların güvenilir olduğu söylenebilir.

Tezler ayrı ayrı içerik olarak incelenmiş ve değerlendirilmesi yapılmıştır. Tezlerin; amacı, bulguları ve sonuçları özet olarak verilmeye çalışılmıştır.

BULGULAR

Çalışma kapsamında incelenen tezlerin analizi tablolar şeklinde verilmiştir.

Tablo 1. Tezlerin yıllara göre dağılımı

Yıl	Tez Türü		N
	Yüksek Lisans	Doktora	
2006	3	1	4
2007	4	1	5
2008	3	4	7
2009	3	1	4
2010	1	-	1
2011	2	-	2
2012	-	2	2
TOPLAM	16	9	25

Araştırmamıza dâhil ettiğimiz öğretmen eğitimi ile ilgili ülkemizde yapılmış toplam 16 yüksek lisans ve 9 doktora tezi bulunmaktadır. Öğretmen eğitimi ile ilgili yapılan tezler daha çok 2006–2009 yılları aralığında yoğunlaşmakta, en fazla 2008’ de 7 tez yayımlanmıştır. 2009 yılından sonra tez sayısında düşüş olduğu görülmekte olup, sadece 5 tez yapılmıştır. 2012 yılında yapılan tezlerin tamamının Ulusal Tez Merkezi’ ne henüz kaydedilmemesinin de bunda etkisi olabilir.

Tablo 2. Tezlerin araştırma modellerine göre dağılımı

Araştırmanın Modeli	Yüksek Lisans Tezi		Doktora Tezi		N Toplam
	f	%	f	%	
Tarama	12	57,1	5	62,5	17
Deneysel	-	0	2	25	2
Karşılaştırma	2	9,5	1	12,5	3
Saha Çalışması	1	4,7	-	0	1
Ar-Ge	1	4,7	-	0	1
Mülakat	3	14,3	-	0	3
Durum Çalışması	2	9,5	-	0	2
TOPLAM	21	100	8	100	29

Öğretmen eğitimi ile ilgili yapılmış tezler incelendiğinde araştırma modellerinden en fazla tarama modelleri kullanılmıştır. En az Ar-Ge ve Saha Çalışması birer kez ile kullanılmıştır. Bazı çalışmalarda birden çok model kullanılmıştır.

Tablo 3. Tezlerin veri toplama araçlarına göre dağılımı

Veri Toplama Araçları	Yüksek Lisans Tezi		Doktora Tezi		N Toplam
	f	%	f	%	
Anket	3	14,3	5	41,7	8
Mülakat soruları	4	19	-	0	4
Test	-	0	1	8,3	1
Dokümanlar	11	52,4	3	25	14
Video kayıtları	2	9,5	-	0	2
Ölçek (tutum ölçeği, öz-yeterlik ölçeği vb.)	1	4,7	3	25	4
TOPLAM	21	100	12	100	33

Öğretmen eğitimi ile ilgili yapılmış yüksek lisans tezlerinde en fazla doküman (belgeler) veri toplama aracı olarak kullanılırken, doktora tezlerinde en fazla anket kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak en az test kullanılmıştır. Bu da deneysel çalışmaların az olmasından kaynaklanıyor olabilir. Tezlerin çoğunda birden fazla veri toplama aracı kullanılmış olup çalışmalar nitel ve nicel yönden zenginleştirilmeye çalışılmıştır.

Tablo 4. Tezlerin hedef gruplarına göre dağılımı

Hedef Gruplar	Yüksek Lisans Tezi		Doktora Tezi		N Toplam
	f	%	f	%	
Öğretmen Adayı	3	17,6	3	27,3	6
Öğretmen	3	17,6	2	18,2	5
Öğretim Elemanı	1	5,9	4	36,4	5
Emekli Öğretmen	2	11,8	-	0	2
Hedef Grubu Olmayan	8	47,1	2	18,2	10
TOPLAM	17	100	11	100	28

Öğretmen eğitimi ile ilgili tezlerde genelde doküman analizi yapıldığı için hedef grubu olmayan tezlerin sayısı en fazla grubu oluşturmaktadır. Diğer hedef grupların sayısı birbirine yakınlık göstermektedir. En az 2 çalışmayla emekli öğretmenler hedef grubu oluşturmuştur. Emekli öğretmenlerle Köy Enstitüleri ile ilgili mülakat yapılmıştır. 3 çalışmada iki farklı hedef grupta çalışma yapılmıştır.

Tablo 5. Tezlerin illere göre dağılımı

İller	Yüksek Lisans Tezi	Doktora Tezi	N (Toplam)
Ankara	1	4	5
Balıkesir	2	-	2
Diyarbakır	1	-	1
Erzurum	1	1	2
Eskişehir	1	3	4
İstanbul	5	-	5
Konya	1	1	2
Malatya	2	-	2
Samsun	1	-	1
Sivas	1	-	1
TOPLAM	16	9	25

Tezlerin illere göre dağılımına bakıldığında en fazla Ankara ve İstanbul'da yapılmış olduğu görülmektedir. Türkiye'nin en fazla üniversitesine sahip olmaları bakımından bu sonuç normaldir. Bu illerdeki üniversite sayıları ve üniversitelerdeki lisansüstü programların fazlalığı bu durumun oluşmasında etkili olmuştur. Bu illerden sonra 4 tez ile Eskişehir gelmektedir.

Tezlerden elde edilen bulgular ve yorumlar aşağıda özetlenmiştir:

Münir ŞAHİN'in (2006) "Avrupa Birliği Ülkelerinde ve Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Sistemlerinin Karşılaştırılması" adlı yüksek lisans tezinde ülkelerin öğretmen yetiştirme sistemleri yerli ve yabancı literatür taranarak karşılaştırılmıştır. Bulunan önemli sonuçlar şöyledir; Belçika,

İngiltere ve Polonya’da öğretmenlik eğitimi veren kuruluşlar adayların eğitime uygun olup olmadıklarını mülakat yoluyla belirlemektedir. Fransa, İtalya, Polonya ve Yunanistan’da öğretmenlik eğitimi müfredatının genel içeriğini MEB belirler. Belçika ve İspanya’ da hizmet içi eğitim kurs ve faaliyetlerine katılım gönüllülük esasına dayanır. İtalya’ da ise hizmet içi eğitim faaliyetlerine katılmak hem bir hak hem bir görevdir.

Cemal AKÜZÜM’ün (2006) “Öğretmen Yetiştirme Geleneğinin Güncel Duruşuna İlişkin Öğretmen/Öğretim Elemanı Görüşlerinin Değerlendirilmesi” adlı yüksek lisans tezinde Diyarbakır ve Ergani Anadolu Öğretmen Liselerindeki 48 öğretmen ile Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde 56 öğretim elemanı ile çalışılmıştır. “Amaç, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve ölçme-değerlendirme” olmak üzere görüşler dört boyutta incelenmiştir. Anadolu Öğretmen Liselerinde görev yapan öğretmenlerin öğretmen yetiştirme programının uygunluğuna ilişkin görüşlerinde anlamlı bir fark bulunmamıştır. Öğretmen ve öğretim elemanlarının öğretmen yetiştirme programlarının uygunluğuna ilişkin görüşleri arasında anlamlı fark sadece “süreç” boyutunda saptanmıştır.

Aslıhan SABAN’ın (2006) “Okul Teknoloji Planlaması: İlköğretim Okulları İçin Uygulamalı Bir Model Önerisi ve Öğretmen Yetiştirme Sistemi Açısından Sonuçları” adlı doktora tezinde “Okul teknoloji planlaması” olgusunu irdelemek ve etkili okul teknoloji planlamasına ilişkin olarak ilköğretim okulları için uygulamalı bir model önerisi sunmak amaçlanmıştır. Ar-Ge metodolojisi ile Konya’ da bir ilköğretim okulunun teknoloji profili anketlerle belirlenmiştir. Araştırmacı tarafından geliştirilen “Seçmeci Okul Teknoloji Planlama Modeli” ne göre etkili bir teknoloji planlama süreci birbiriyle etkileşimli 11 temel boyuttan oluşmaktadır. Modelin uygulandığı okulun teknoloji entegrasyonu hususunda iyi bir konumda olduğu ancak bu entegrasyon sürecinin sistematik olmadığı ve daha çok öğretim personeli bazında bireysel bir çaba olarak algılandığı ve gerçekleştirilmeye çalışıldığı sonucuna varılmıştır.

Mehmet KINA’nın (2006) “Tanzimat Döneminde Eğitimde Çağdaşlaşma Hamlesi ve Öğretmen Yetiştirme Sistemi” adlı yüksek lisans tezi Tanzimat Dönemi’nde eğitim alanındaki fikir değişimini göstermeyi ve yeni açılan kurumların özelliklerini, işlevlerini, yapılarını incelerken günümüz eğitimine yansımalarını göstermeyi amaçlamaktadır. Tanzimat Dönemi’nde çok sayıda ilköğretim, ortaöğretim, mesleki ve teknik eğitim ve yükseköğretimde yeni okullar açılmıştır. Bu kurumlar Şeyhülislamlık yerine Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlanmıştır. Kız çocuklarının eğitimine başlanmıştır. Öğretmen okulları açılmış ve eğitimin bir bilim olduğu, öğretmenliğin eğitim ve öğretim bilgisine sahip bir meslek olduğu düşüncesi oluşmuştur. Bu düşüncelerle Türkiye’ de çağdaş anlamda öğretmenlik mesleği oluşmuştur.

Ramazan SAĞ (2007) “Öğretmen Eğitiminde Uygulama Öğretmenliği Uygulamasının Değerlendirilmesi” adlı doktora tezinde Türkiye’de eğitim fakültelerinin ilköğretim bölümlerindeki öğretmen yetiştirme programlarında uygulama öğretmenliği uygulamasını çeşitli yönleriyle değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini 17 fakülte uygulama koordinatörü, 173 öğretim elemanı, 498 uygulama öğretmeni ve 2377 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; uygulama öğretmenlerinin erkek ağırlıklı, mesleki deneyimlerinin 10 yıl ve daha çok, uygulama öğretmenliğindeki deneyim sürelerinin de 4 yıl ve üzerinde olduğu belirlenmiştir. Uygulama öğretmenlerinin meslektaşlık rolünü iyi, uzmanlık, rehberlik, liderlik ve açıklık rollerini orta düzeyde gerçekleştirdikleri saptanmıştır.

Mustafa AKILLI’nın (2007) “Öz Değerlendirme ve Akran Değerlendirme Yöntemlerinin Öğretmen Eğitimine Etkisi” adlı yüksek lisans tezinde öz değerlendirme ve akran değerlendirmesi yöntemlerinin; öğretmen adaylarına video kayıt aracılığıyla sağlayacak olduğu geri bildirim, adayların kullandıkları öğretim yöntem ve teknikleri, sergiledikleri öğretim becerileri ve sınıf içi etkinlikleri, öğrenciler ile iletişimleri gibi yetkinliklerin geliştirilebilmesine bir katkısının olup olmadığını araştırmıştır. Fen Bilgisi Öğretmenliği son sınıf öğrencilerinden 5 kişiyle çalışılmıştır. Okul deneyimi dersinde öğrencilerin anlatmış oldukları dersler video kamera ile kaydedilmiş ve bu görüntüler kendilerine izlettirilmiştir. Sonuç olarak, kullanılan yöntemin, öğretmen adaylarının daha nitelikli yetiştirilmesinde ve öğretmenlik mesleğine ilişkin yetkinliklerin geliştirilmesinde önemli bir

rol oynadığı sonucuna varılmıştır. Öğretmenin kendi anlattığı dersi daha sonra izlemesi ders esnasında fark etmediği birçok durumu fark etmesini sağlamıştır.

Şule ÇANKAYA'nın (2007) "Türk ve İngiliz Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Sistemlerinin Karşılaştırılması" adlı yüksek lisans tezinde Türk ve İngiliz eğitim sistemlerini genel olarak karşılaştırıp, her iki ülkenin öğretmen yetiştirme sistemlerini karşılıklı olarak incelemek amaçlanmıştır. Sonuç olarak; Türk Eğitim Sistemi, merkezi ve bürokratik bir yapıya sahip iken, İngiliz Eğitim Sistemi çok bürokratik bir yapıya sahip olmayıp, yerel otoriteleri sisteme dâhil etmiştir. İngiltere'de okul öncesinden ortaöğretime kadar okullaşma yayılırken, Türkiye'de zorunlu eğitim çağındaki çocukların tamamı okullaştırılmamıştır. Türkiye'de öğrenci seçme sınavından yeterli puan alan kişi öğretmen yetiştiren fakülteye kayıt olabilirken, İngiltere'de adaylar mülakat sonucu gerekli nitelikte oldukları takdirde fakülteye kayıt olabilmektedirler. İngiltere'de okul deneyimi 32 hafta iken, bu Türkiye'de 16 haftadır. Türkiye'de öğretmen adayları mezun olduktan sonra merkezi bir sınava girerken, İngiltere'de öğretmenleri okullar kendileri seçmektedir.

Neslihan GÜL AVŞAR'ın (2007) "Türkiye Milli Eğitim Sisteminde 1963–1980 İle 1980–2006 Yılları Arasında Öğretmen Yetiştirme ve Atama Politikalarının Değerlendirilmesi" adlı yüksek lisans tezinde ülkemizdeki öğretmen yetiştirme ve atama politikalarını inceleyip değerlendirmeyi amaçlamıştır. Bunun için şura kararları, yayımlar ve yasalar incelenmiştir. 1., 5., 10. ve 11. Milli Eğitim Şuralarında öğretmen yetiştirme konularına daha fazla ağırlık verildiği görülmektedir. 1981'de YÖK çatısı altında toplanan üniversitelerde, eğitim fakülteleri 1997'de yeniden yapılandırılmıştır. Yeni modelde ilköğretim öğretmenine olan ihtiyaç nicel olarak çözülmeye çalışılmış, niteliğe bakılmamıştır. Öğretmen atamalarındaki olumsuz uygulamalar Cumhuriyet'in her döneminde kendini göstermiştir. Öğretmeni yetiştiren YÖK, öğretmeni atayan MEB, yetiştirme ve atamaları planlayan DPT arasındaki iletişim ve uyum hiçbir dönemde istenen seviyede olmamıştır.

Süleyman Turgay ÜNLÜESER'in (2007) "Mesleki Teknik Eğitimin Gelişimi ve Teknik Öğretmen Yetiştirmede Karşılaşılan Zorluklar" adlı yüksek lisans tezinde mesleki teknik eğitimin ve teknik öğretmenlerin toplumun ihtiyacına cevap verme düzeyini belirlemeyi amaçlamaktadır. Bunun için İstanbul ilinde görev yapan 12 okul müdürü, 6 müdür yardımcısı ve 8 atölye şefiyle çalışılmıştır. Mesleki Eğitim Fakülteleri eğitim programları, sanayi ve hizmet sektörünün ihtiyaçlarına değişim gösterebilen, esnek, dinamik ve modüler bir yapıya kavuşturulmalıdır. Ayrıca teknik öğretmenlerin temel hedefi, iş bulan değil, iş kuran, problem çözen, özgür düşünen öğrenciler yetiştirmek olmalıdır sonucuna ulaşılmıştır.

Erdal BAY'ın (2008) "Öğretmen Eğitiminde Yapılandırmacı Program Uygulamalarının Etkililiğinin Değerlendirilmesi" adlı doktora tezinde Fen Bilgisi Öğretmenliği ana bilim dalında okuyan 67 öğretmen adayı üzerinde çalışılmıştır. Öğretmen adayları deney ve kontrol gruplarına ayrılmış, deney grubu yapılandırmacı program uygulamalarıyla ders işlerken, kontrol grubu geleneksel öğretim yöntemleriyle ders işlemişlerdir. Bulgularda deney grubu öğrencilerinin son-test, izleme testi, klasik test ve öğretim ortamına ilişkin tutumlarının kontrol grubu öğrencilerine göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Deney grubu öğrencilerinin, öğrenme ortamının gerçek yaşamla ilişkisine, eleştirel düşünmenin oluşumuna, öğrenen rolüne, öğretmen rolüne, yöntem ve tekniklere, değerlendirme süreçlerine ilişkin görüşlerinin olumlu olduğu bulunmuştur.

Berna ARSLAN'ın (2008) "Öğretmen Eğitiminde Akreditasyon ve Türkiye İçin Bir Model Önerisi" adlı doktora tezinde öğretmen eğitiminde akreditasyona ilişkin üç genel amaç bulunmaktadır. İlk olarak yükseköğretimde akreditasyonun nasıl olduğunu belirlemek için bazı ülkeler incelenmiştir. İkinci olarak öğretmen eğitiminde akreditasyonun nasıl olduğunu belirlemek için bazı ülkeler incelenmiştir. Son olarak Türkiye'de öğretmen eğitiminin akreditasyonu için kullanılacak bir model önerisi ortaya koyulmuştur. Çalışma grubunda öğretmen yetiştiren fakültelerin çeşitli birim ve görevlerinde bulunan toplam 86 öğretim üyesi bulunmaktadır. Sonuç olarak; yükseköğretimde akreditasyonun ülkeler arasında bazı farklılıklarla birlikte yeni açılan programların devlet tarafından onayını sağlamak, programların kalitesini iyileştirmek gibi amaçlarla yapıldığı belirlenmiştir. Öğretmen eğitimi akreditasyonunun bazı ülkelerde eğitim bakanlığı, bazı ülkelerde ise kar amacı gütmeyen bağımsız akreditasyon kuruluşları tarafından yapıldığı görülmektedir. Türkiye için önerilen

öğretmen eğitimi akreditasyon modeli, “öğretmen eğitimindeki temel ilkeler”, “akreditasyon organları”, “öğretmen eğitimi akreditasyon kurumunun görev ve sorumlulukları”, “öğretmen eğitimi programlarının akreditasyon süreci”, akreditasyon kategorileri ve geçerlik süreleri” ve “akreditasyon standartlarının yapısı” olmak üzere 6 boyuttan oluşmaktadır.

Tufan Ata TÜRKYILMAZ’ın (2008) “Mesleki Eğitimde İyileştirme Sürecinde Uygulanan Modüler Sistemde Öğretmen Eğitiminin Önemi” adlı yüksek lisans tezinde modüler sistemin hazırlıklarını ve öğretmen yeterliliğinin düzeyi incelenmiş ve “mesleki eğitimin iyileştirme sürecinde uygulanan modüler sistemde öğretmen eğitimi ne düzeydedir?” sorusuna cevap aranmıştır. Çalışmanın örneklemini Bursa ilinde görev yapan teknik öğretmenler oluşturmaktadır. Bulgularda, mesleki ortaöğretim kurumlarında erkek öğretmen sayısı fazla olup bunların çoğunun 16 yıl ve üstü çalıştığı belirlenmiştir. Mesleki ortaöğretim kurumlarının Bursa’ da yaygın olarak bulunan otomotiv ve makine sanayinin ihtiyaçlarına göre yapılandırıldığı belirlenmiştir. Mesleki lise mezunu öğretmenler normal lise mezunu öğretmenlere oranla modüler sistemdeki derslerde kendilerini daha yeterli bulduklarını belirtmişlerdir. 1-5 yıllık öğretmenlerin modüler sistemde uygulamaya verilen ağırlığın arttığı yönünde daha olumlu yönde görüş bildirdiği belirlenmiştir.

Abdullah ADIGÜZEL’in (2008) “Eğitim Fakültelerinde Öğretmen Eğitimi Program Standartlarının Gerçekleşme Düzeyi” adlı doktora tezinde öğretmen eğitimi program standartlarının eğitim fakültelerinde gerçekleşme düzeyini ve eğitim fakültelerinde standartların geliştirilmesine yönelik öneriler ile geliştirme çalışmalarında yaşanan güçlükleri öğretim elemanları görüşlerine dayalı olarak belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. 50 eğitim fakültesinde görevli öğretim elemanlarından toplam 708 kişiyle çalışılmıştır. Öğretim elemanlarının görüşlerine göre öğretmen eğitimi program standartlarının genel olarak orta düzeyde gerçekleştiği görülmüştür. “Öğretimin planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi”, “Öğretim elemanları” ve “Yönetim” standart alanlarında öğretim elemanları ve yönetici görüşleri arasında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır. Bu standartların genel olarak orta düzeyde gerçekleştiği belirtilmiştir. “Kalite güvencesi” alanındaki standartların gerçekleşme düzeyinin yetersiz olduğu belirtilmiştir.

Eylem BUDAK BAYIR’ın (2008) “Fen Müfredatlarındaki Yeni Yönelimler Işığında Öğretmen Eğitimi: Sorgulayıcı-Araştırma Odaklı Kimya Öğretimi” adlı doktora tezinde Türkiye’deki Kimya alanı öğretmenlerinin sorgulayıcı-araştırma pedagojisini sınıflarında desteklemek üzere mesleki gelişim çalışma atölyesi geliştirmek ve bu atölyenin çeşitli faktörler açısından kimya öğretmen adayları üzerindeki etkilerini belirlemek amaçlanmıştır. Kimya Öğretmenliği 5. Sınıfta öğrenim gören 20 öğretmen adayıyla gerçekleştirilen çalışma sonuçlarına göre; geliştirilen sorgulayıcı-araştırmaya dayalı çalışma atölyesinin kimya öğretmeni adayları üzerinde öz-yeterlik inançları, bilimsel süreç becerileri, bilimsel bilginin doğası ile ilgili anlayışları, fen öğretimi tutumları” açısından anlamlı ve pozitif bir etkisinin olduğu belirlenmiştir.

Nezahat KARAHAN’ın (2008) “Öğretmen Yetiştirme Düzeni ve Türkiye Örneği” adlı yüksek lisans tezinde öğretmen yetiştirmenin önemi ve ülkemizde öğretmen yetiştirme sistemi anlatılmaktadır. Başka ülkelerin öğretmen yetiştirme sistemleri kısaca anlatılmış, öğretmen yetiştirme sistemimiz kuramsal bakış açısıyla ele alınmış ve Cumhuriyet dönemi öğretmen yetiştirme sistemi incelenmiştir. Sonuç olarak; öğretmen yetiştirme bir tecrübe olup eskiyi tümden reddetmek yerine olumlu yönlerini alıp sistemi geliştirmek gerekir. MEB ve YÖK arasındaki işbirliğin sağlam olması gerekir. Öğretmen yetiştiren kurumlara öğrenci seçiminde daha dikkatli ve eleyici olmak gerektiği ve meslek bilgisi derslerine ağırlık verilmesi gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Tuba KALAYCI’nın (2008) “Bir Öğretmen Yetiştirme Modeli Olarak Köy Enstitülerinin Etkileri: Eskişehir-Çifteler Örneği” adlı yüksek lisans tezinde Çifteler Köy Enstitüsü’nün öğretmen yetiştirmedeki yeri ve etkisi incelenmiştir. Bunun için okul arşivi taranmış ve okuldan mezun olanlarla mülakat yapılmıştır. Enstitünün; modernleşmek, çağdaşlaşmak, kırsal alandaki geniş halk kitlelerini yeni rejime uygun bir eğitimden geçirmek suretiyle, devrimlerin kökleşmesini ve halka mal edilmesini sağlamak amacını güden bir siyaset felsefesi sonucu kurulduğu anlaşılmaktadır. Çok partili hayat geçişle birlikte, enstitü ve enstitü mezunu öğretmenleri kendi nüfuzlarının devamı açısından toprak ağalarının siyasetteki ağırlığı artmış ve enstitülerin kapanış süreci başlamıştır. Çifteler Köyü, enstitü

ile birlikte büyük bir değişim göstermiş ve sosyo-kültürel, sanat, zirai alanlar başta olmak üzere birçok alanda gelişmiştir.

Hamza ALTIN'ın (2009) "2. Abdülhamid ve 2. Meşrutiyet Devirlerinde Öğretmen Yetiştirme Meselesi" adlı doktora tezinde Osmanlı eğitiminde öğretmen yetiştiren okullar incelenmiştir. 2. Meşrutiyet döneminde siyasi yoğunluğa bağlı olarak eğitim ile ilgili konular gündemde ilk sıralarda yer alıyordu. Sıbyan Mektepleri kaldırılmaya başlandı, ilk kez kızlar için bir yükseköğretim kurumu açıldı. Ezbercilik yerine araştırmaya dayalı bir eğitim anlayışı yaygınlaştırılmaya çalışıldı. İlk kez anaokulu ve çocuk bahçeleri kuruldu. Askeri okullara ve ilköğretim okullarına büyük yatırımlar yapıldığı belirtilmiştir.

Gözde BAYDEMİR'in (2009) "Türkiye'de Okul Öncesi Eğitime Öğretmen Yetiştirme Programlarının Değerlendirilmesi" adlı yüksek lisans tezinde Türkiye'de okul öncesi eğitime öğretmen yetiştirme lisans programlarında yer alan dersler ile ilgili tüm içerikleri çeşitli kategoriler boyutunda incelemek, okul öncesi öğretmenin nasıl bir eğitim sürecinden geçirildiğini programın içerik boyutunda saptamak amaçlanmıştır. 1998 – 1999 ve 2006 – 2007 Eğitim – Öğretim yıllarında uygulamaya konulan okul öncesi eğitime öğretmen yetiştirme programlarında "Öğretmenlik Meslek Bilgisi" ders kategorisinde yer alan derslerin toplam kredi sayılarında ciddi bir düşüş görülmektedir. "Alan Bilgisi" ders kategorisinde ise kredi sayıları artmıştır. Aynı şekilde "Genel Kültür" dersleri ve ders saati sayıları artırılmıştır.

Pınar KALKANLI'nın (2009) "Türkiye İle Fransa Yükseköğretim Sistemlerinin Eğitim Fakülteleri ve Üniversite Öğretmen Yetiştirme Enstitüleri (Mesleki Eğitim Dışı) Bağlamında Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinde Türkiye ile Fransa eğitim fakülteleri ve öğretmen yetiştirme enstitüleri bağlamında incelenmesi amaçlanmıştır. Fransa' da tüm eğitim kurumlarındaki okullaşma oranı düzenli dağılım gösterirken, Türkiye' de zorunlu eğitim çağındaki öğrencilerin neredeyse tamamı okullaşırken, diğer kademelerde okullaşma oranı çok düşüktür. Fransa'daki okullar Bilgi, İletişim ve Teknolojileri bağlamında yapılandırılırken, Türkiye bu alanlarda yeterli imkânlarla sahip değildir. Türkiye' de üniversiteler YÖK tarafından yönetilirken, Fransa' da MEB' e bağlı olarak yürütülmektedir. Fransa oran olarak eğitime Türkiye' den daha fazla bütçe ayırmaktadır. Fransa' da ağırlıklı olarak meslek bilgisi dersleri yer almaktadır ve bölgesel planlamalar yapılarak sistematik bir öğretmen kontenjanı ayrılmaktadır.

Ayça TURAN'ın (2009) "Türkiye' de Öğretmen Yetiştirmede Akpınar Köy Enstitüsünün Yeri ve Önemi" adlı yüksek lisans tezinde amaç, Ladik Akpınar Köy Enstitüsü' nün tarihsel kimliği, belgelere ve bu okulda okumuş halen hayatta olan mezunların görüşlerine dayalı olarak "okul, öğrenci, öğretmen, öğretim programı ve eğitim ortamı" yönlerinden ortaya koymaktır. Okul resmi arşivi taranmış ve ayrıca bulunan mezunlarla birebir görüşmeler yapıp kayıt altına alınmıştır. Akpınar Köy Enstitüsü' nün basılı bir öğretim programı yoktu. Çevre ve şartlara göre programda değişiklik yapılabiliyordu. Akpınar Köy Enstitüsü' nde tarım, hayvancılık, dülgerlik, yapıcılık, demircilik, biçki-dikiş gibi teknik bölümler vardı. Ayrıca resim, müzik, tiyatro gibi sanatsal alanlar da mevcuttu. Birebir hayata dönük programlarla öğretmen yetiştirilmiştir.

Yeliz İLİKLİ'nin (2010) "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Öğretmen Yetiştirme Sorunu (Darülmuallimin ve Darülmuallimatlardan Öğretmen Okullarına)" adlı yüksek lisans tezinde Osmanlı Döneminden başlayarak Cumhuriyet dönemindeki öğretmen okullarına kadar genel bir tarama yapılmıştır. Tanzimat öncesi Osmanlı eğitim sisteminde din adamı ve eğitimci aynı kişiydi. Eğitim verilen yer herhangi bir yer olabiliyordu ve eğitim ihtiyaçları halk tarafından karşılanıyordu. Fatih Döneminde temiz ve rahat okuyacakları medreseler yapılmıştır. Pedagojik eğitimin temelleri bu dönemde atılmıştır. 16. yüzyılın sonlarına kadar medreselerde görev yapmak için yeterli mesleki ve dini bilgilere haiz olmak gerekli görüldüğünden buralarda okuyan kişiler nitelikli şekilde yetiştirilmiştir. Maarif Nizamnamesi'nin yayınlanmasının ardından muallim sayısı ve kalitesi artmıştır. Öğretmen okulları açılmıştır. 2. Meşrutiyetten Cumhuriyet' e kadar çok sayıda okul açılmıştır. Öğretmen yetiştirme meselesi hala çözüme kavuşturulmuş değildir. Bu sorunun çözümü için olumlu ve olumsuz deneyimlerin incelenmesi gerekmektedir.

Okan DURUSOY'un (2011) "Öğretmen Yetiştirmede Web 2.0 ve Dijital Video Teknolojilerinin Kullanılarak Öğretmenlik Öz-Yeterliğinin Geliştirilmesi" adlı yüksek lisans tezinde öğretmenlik uygulaması dersinde Web 2.0 teknolojileri ve dijital video kullanımının öğretmen adaylarının öz-yeterliği üzerindeki etkisini incelemek amaçlanmıştır. Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü'nde okuyan 10 öğrenci ile çalışılmıştır. Öğrencilerin ders anlatımları belirli aralıklarla üçer defa video kaydına alınmış ve bu görüntüler Web 2.0 tabanlı bir sosyal paylaşım ağı olan "Facebook" üzerinden paylaşılmıştır. Öğretmen adaylarının öz-yeterliğindeki gelişimleri incelemek üzere nitel veriler öğrenciler, uygulama öğretmenleri ve öğretim elemanı tarafından videoya yapılan yorumlardan alınmıştır. Sonuçta, öğretmen adaylarının öğretmenlik öz-yeterliğinde pozitif yönde bir değişim olduğu ve nitel verilerin bunu desteklediği tespit edilmiştir.

Soner YILDIRIM'ın (2011) "Kosova' da Öğretmen Yetiştirme Politikası (1990 – 2010) İle Kosova'da ve Türkiye'de Sınıf Öğretmenliği Öğretmenlik Uygulamasının Değerlendirilmesi" adlı yüksek lisans tezinde sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersi kapsamında fakülte ve uygulama okulundaki işleyişin yeterliğine ilişkin görüşleri çeşitli yönleriyle değerlendirilmiştir. Sınıf öğretmenliği 3. ve 4. sınıf öğrencileri ile çalışılmıştır. Sonuç olarak; Kosova'da uygulamanın daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Kosova'daki öğrenciler fakültede aldıkları eğitimin kendilerini öğretmenlik mesleğine hazırladığı görüşüne daha fazla katılmışlardır. 3. sınıfta okuyan öğrenciler öğretmenlik uygulaması dersinin, mesleki teorik bilgilerinin uygulamaya dönüşmesine katkı sağladığı düşüncesine 4. sınıf öğrencilerine göre daha yüksek düzeyde katılmışlardır.

Züleyha AVŞAR'ın (2012) "Türkiye İçin Beden Eğitimi Öğretmen Eğitimi Standartlarının Oluşturulması" adlı doktora tezinde beden eğitimi öğretmen eğitimi için standart oluşturmak istemiştir. Bunun için en az doktora düzeyinde öğrenim görmüş 50 uzman ile görüşülmüştür. Özel alan bilgisi standartlarının ilki "içerik bilgisi"dir. Öğretmenlerin kendi alanlarına hâkim olmasının yanında bunu tüm eğitim kademelerinde bulunan öğrencilere aktarmanın çok önemli olduğu belirtilmiştir. Öğretmenin, öğretmek istediği davranışı kendisinin de yapabilmesinin önemine vurgu yapılmıştır. İkinci standart ise "yaşam boyu spor kültürü kazandırma" standardıdır. Öğretmenlik Meslek Bilgisi Standart alanı içinde "beden eğitimi dersini planlama", "beden eğitimi dersi öğretme-öğrenme sürecini gerçekleştirme", ölçme-değerlendirme", "öğrenciyi iyi tanıma", "işbirliği yapma", "mesleki gelişim", "sınıf yönetimi ve liderlik", "iletişim becerisi" ve "teknoloji kullanımı" standartları bulunmalıdır sonucu çıkmıştır.

Niyazi KAYA'nın (2012) "Türkiye' de Coğrafya Eğitimi: Öğretim Programı, Öğretmen Eğitimi ve Ders Kitapları Boyutu" adlı doktora tezinde 1923–2008 yılları arasında Türkiye'de Coğrafya eğitiminde "öğretim programı, öğretmen eğitimi ve ders kitapları" konularında uygulanan politika ve uygulamaları belirlemek, bu politika ve uygulamaların nicel ve nitel yeterliliğini ortaya koymaktır. Öğretim programlarına; siyasal, teknolojik ve ekonomik gelişmeler, sosyolojik ve toplumsal ihtiyaçlar, öğrenci, öğretmen ve halkın beklentileri yeterince ve süresinde yansıtılmamıştır. Coğrafya Öğretim programları ikisi taslak olmak üzere yapısal ve içerik olarak dokuz kez geliştirilip değiştirilmiştir. Coğrafya öğretmeni yetiştirmede bazı alan bilgisi yeterliliklerinde eksiklik görülmektedir. Örneğin; beşeri ve ekonomik coğrafyada siyasi coğrafya, ticaret, ziraat ve madencilik gibi konuların alan bilgisine yer verilmemiştir. Tutum ve değerler konusunun coğrafya öğretmeni yetiştirmede oldukça önemli bir yeri bulunmaktadır. Coğrafya kitapları çok yönlü ele alınmalı, deneysel ve farklı görüşlerin yer aldığı kitaplar olmalıdır.

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgulara dayanarak ulaşılan sonuçlar ve sonuçlara dayalı olarak önerilere yer verilmiştir.

Araştırmada kullanılan 25 tezin, 16'sını yüksek lisans ve 9'unu doktora tezi oluşturmaktadır. Tezler genelde 2006–2009 yılları arasında yoğunlaşmakta olup son yıllarda yapılan tezler

azalmaktadır. Buna neden olarak; öğretmen eğitimi ile ilgili araştırılacak yeni konular bulma sorunu olabilir veya tezlerin Ulusal Tez Merkezi'ne ulaşmaması ve erişime açık olmaması gösterilebilir.

Çalışmada kullanılan araştırma modellerinde en fazla tarama modelleri kullanılmıştır. Sosyal bilimlerde genelde en fazla kullanılan model tarama modelleri olmaktadır. En az Ar-Ge ve saha çalışması modelleri kullanılmıştır. Bazı çalışmalarda, çalışmanın niteliğini arttırmak için birden çok model kullanılmıştır.

Yüksek lisans tezlerinde veri kaynağı olarak en fazla dokümanlar (belgeler) kullanılırken, doktora tezlerinde en fazla anket kullanılmıştır. Deneysel çalışmalar az olduğundan veri toplama aracı olarak en az test kullanılmıştır. Tezlerin çoğunda birden fazla veri toplama aracı kullanılmış olup çalışmalar nitel ve nicel yönden zenginleştirilmeye çalışılmıştır.

Hedef gruplarına bakıldığında, veri kaynağı olarak genelde doküman kullanıldığından dolayı çoğunluğu hedef grubu olmayan tezler oluşturmaktadır. Diğer hedef grupların sayısı birbirine yakınlık göstermektedir. Bunlar öğretim elemanları, öğretmenler, öğretmen adaylarıdır. En az hedef grubu, 2 çalışmayla emekli öğretmenler oluşturmuştur. Emekli öğretmenlerle sadece Köy Enstitüleri ile ilgili tezlerde görüşme yapılmıştır.

Tezlerin illere göre dağılımına bakıldığında en fazla Ankara ve İstanbul'da yapılmış olduğu görülmektedir. Türkiye'nin en fazla üniversitesine sahip olmaları bakımından bu sonuç normaldir. Bu illerdeki üniversite sayıları ve üniversitelerdeki lisansüstü programların fazlalığı bu durumun oluşmasında etkili olmuştur. Bu illerden sonra 4 tez ile Eskişehir gelmektedir. Diyarbakır ve Samsun' da birer tez yapılmıştır.

Tezlerin içeriği incelendiğinde geçmiş ve mevcut öğretim programlarının, modellerin, ortamların incelenip değerlendirildiği çalışmaların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bu çalışmalar Osmanlı ile günümüz değerlendirmeleri olduğu gibi, Cumhuriyet döneminde uygulanmış farklı programların değerlendirmeleri de yapılmıştır. Bunun yanında öğretmen yetiştirme tarihi fazla çalışılan konular arasındadır. Osmanlı tarihi'nden Darulmuallimin, Darulmuallimat, Köy enstitüleri ve daha birçok öğretmen yetiştirme sistemi ve okulu incelenmiştir. Bazı öğretim yöntem ve tekniklerin öğretmen eğitimindeki etkiliği de çalışılmıştır. Öğretmen yetiştirme ile ilgili 1 teknolojik planlama ve 1 akreditasyon ile ilgili modeller olmak üzere 2 model geliştirilmiş ve önerilmiştir. 2 tez ise eğitim fakülteleri için standart oluşturma ile ilgilidir. Diğer ülkeler ile Türkiye' deki öğretmen yetiştirmenin karşılaştırıldığı çalışmalar yapılmış olup, birçok yönden ülkelerin öğretmen eğitimi irdelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Araştırmanın sonuçlarına dayalı olarak şu önerilerde bulunulabilir:

- Öğretmen eğitimini farklı boyutlarda inceleyecek çalışmalar yapılabilir.
- Üzerinde araştırma yapılmış veya yapılmamış aynı ya da farklı öğretim yöntem ve tekniklerin farklı üniversitelerdeki eğitim fakültelerinde kullanılmasıyla ilgili çalışmalar yapılabilir.
- Üniversitelerde eğitim ile diğer fakültelere verilen önem karşılaştırılması yapılabilir. Verilen önem ile nitelikli öğretmen yetiştirme arasındaki korelasyona bakılabilir.
- Ülkelerin öğretmen yetiştirme sistemi karşılaştırmalarında genellikle Avrupa ülkeleri ele alınmıştır. Bunun yanında değişik coğrafya ve kıtadaki ülkelerin karşılaştırmaları yapılabilir.
- Öğretmen eğitimi ile ilgili yeni model oluşturma ile ilgili daha fazla çalışma yapılabilir.
- Öğretmen yetiştirme sistemimizle ilgili standart oluşturma branş bazında yapılabilir. Aynı branş ile ilgili yapılacak çalışmaların sayısı ve niteliği arttıkça standart oluşturmak daha kolay olacaktır.

KAYNAKÇA

- Adem, M. (1995). *Demokratik, Laik ve Çağdaş Eğitim Politikası*. Ankara: Şafak Matbaacılık.
- Adıgüzel, A. (2008). *Eğitim Fakültelerinde Öğretmen Eğitimi Program Satndartlarının Gerçekleşme Düzeyi. Doktora Tezi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Arslan, B. (2008). *Öğretmen Eğitiminde Akreditasyon ve Türkiye İçin Bir Model Önerisi. Doktora Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Avşar, N. G. (2007). *Türkiye Milli Eğitim Sisteminde 1963-1980 İle 1980 - 2006 Yılları Arasında Öğretmen Yetiştirme ve Atama Politikalarının Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi*. Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çankaya, Ş. (2007). *Türk ve İngiliz Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Sistemlerinin Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi.
- Erişti, B. (2004). *Avrupa Kalite Yönetimi Vakfı mükemmellik modelinin eğitim fakülteleri için uyarlaması. Doktora tezi*. . Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Finfgeld, D.L. (2003). *Metasynthesis: The state of the art-so far*. *Qualitative Health Research*, 13(7), 893-904
- Hicks, N. (1994). "Eğitim ve Ekonomik Büyüme", *Eğitim Ekonomisi*. Çeviren: Yüksel Kavak ve Berrin Burgaz. Ankara: Pegem Yayınları.
- Karakütük, K. (2001). *Demokratik Laik Eğitim*. Ankara: Anı Yayınları.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kavcar, C. (1999). Nitelikli Öğretmen Sorunu. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*(11), 1-13.
- MEB. (1992). *Öğretmen Yetiştirmede Koordinasyon*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- McMahon, W. (1994). "Eğitimin Dışsallıkları", *Eğitim Ekonomisi*. Çeviren: Yüksel Kavak ve Berrin Burgaz. Ankara: Pegem Yayınları.
- Psacharopoulos, G. ve Woodhall, M. (1994). "Eğitimin Ekonomik Büyümeye Katkısı", *Eğitim Ekonomisi*. Çeviren: Yüksel Kavak ve Berrin Burgaz. Ankara: Pegem Yayınları.
- Sağ, R. (2007). *Uygulama Öğretmenliği Uygulamasının Değerlendirilmesi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Entitüsü.
- Sağlam, M. (1999). *Avrupa Ülkelerinin Eğitim Sistemleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Walsh, D. ve Downe, S. (2005). *Meta-synthesis method for qualitative research: A literature review*. *Journal of Advanced Nursing*, 50(2), 204-211.
- Woodhall, M. (1994). "İnsan Sermayesi Kavramı", *Eğitim Ekonomisi*. Çeviren: Yüksel Kavak ve Berrin Burgaz. Ankara: Pegem Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

EK 1: Öğretmen Eğitimi ile ilgili incelenen tezler

Sıra No	Yazar	Tez Türü	Tezin Adı	Yıl	Veri Toplama Aracı	Araştırmanın Hedef Grubu	Araştırmanın Yapıldığı İl	Araştırma Modeli	Nitel- Nicel
1	Züleyha AVŞAR	Doktora	Türkiye İçin Beden Eğitimi Öğretmen Eğitimi Standartlarının Oluşturulması	2012	Anketler	Uzman	Eskişehir	Tarama	Nitel ve Nicel
2	Niyazi KAYA	Doktora	Türkiye’de Coğrafya Eğitimi: Öğretim Programı, Öğretmen Eğitimi Ve Ders Kitapları Boyutu	2012	Dokümanlar (Sürelili yayınlar, tezler vs.)	-	Ankara	Betimsel tarama	Nitel ve Nicel
3	Erdal BAY	Doktora	ÖĞRETMEN EĞİTİMİNDE YAPILANDIRMACI PROGRAM UYGULAMALARININ ETKİLİLİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	2008	Tutum ölçeği, testler ve formlar	Öğretmen Adayı	Erzurum	Deneysel	Nitel ve Nicel
4	Berna ASLAN	Doktora	Öğretmen Eğitiminde Akreditasyon Ve Türkiye İçin Bir Model Önerisi	2008	Anket	Öğretim Üyesi	Ankara	Sürekli Karşılaştırma	Nitel ve Nicel
5	Tufan Ata TÜRKYILMAZ	Yüksek Lisans	Mesleki Eğitimde İyileştirme Sürecinde Uygulanan Modüler Sistemde Öğretmen Eğitiminin Önemi	2008	Anket	Öğretmen	İstanbul	Saha Araştırması	Nicel
6	Abdullah ADIGÜZEL	Doktora	Eğitim Fakültelerinde Öğretmen Eğitimi Standartlarının Gerçekleşme Düzeyi	2008	Anket	Öğretim Elemanı	Eskişehir	Tarama	Nicel
7	Eylem BUDAK BAYIR	Doktora	Fen Müfredatlarındaki Yeni Yönelimler Işığında Öğretmen Eğitimi: Sorgulayıcı – Araştırma Odaklı Kimya Öğretimi	2008	Ölçekler	Öğretmen Adayı	Ankara	Deneysel	Nitel ve Nicel
8	Ramazan SAĞ	Doktora	Öğretmen Eğitiminde Uygulama Öğretmenliği Uygulamasının Değerlendirilmesi	2007	Anketler ve ölçek	Uygulama Koordinatörü, Öğretim Elemanı, Uygulama Öğretmeni ve Öğretmen Adayı	Eskişehir	Betimsel Tarama	Nitel ve Nicel

9	Mustafa AKILLI	Yüksek Lisans	Öz Değerlendirme Ve Akran Değerlendirmesi Yöntemlerinin Öğretmen Eğitimine Etkisi	2007	Video kayıtları ve mülakat	Öğretmen Adayı	Erzurum	Durum Çalışması	Nitel
10	Okan DURUSOY	Yüksek Lisans	Öğretmen Yetiştirmede Web 2.0 Ve Dijital Video Tekniklerinin Kullanılarak Öğretmenlik Öz-Yeterliğinin Geliştirilmesi	2011	Video kayıtları ve Anket	Öğretmen Adayı	Balıkesir	Durum Çalışması	Nitel ve Nicel
11	Soner YILDIRIM	Yüksek Lisans	Kosova' Da Öğretmen Yetiştirme Politikası (1990- 2010) İle Kosova' Da Ve Türkiye' De Sınıf Öğretmenliği Öğretmenlik Uygulamasının Değerlendirilmesi	2011	Ölçek	Öğretmen Adayı	Balıkesir	Betimsel Tarama	Nitel ve Nicel
12	Yeliz İLİKLİ	Yüksek Lisans	OSMANLI' DAN CUMHURİYET' E ÖĞRETMEN YETİŞTİRME SORUNU (Darülmualimin Ve Darülmualimatlardan Öğretmen Okullarına)	2010	Dokümanlar (Salname, Kitap, Makale, Gazete)	-	Ankara	Tarama	Nitel ve Nicel
13	Hamza ALTIN	Doktora	2. Abdülhamid Ve 2. Meşrutiyet Devirlerinde Öğretmen Yetiştirme Meselesi	2009	Dokümanlar (Eserler, Gazete, Osmanlı Arşivi)	-	Ankara	Tarama	Nitel ve Nicel
14	Gözde BAYDEMİR	Yüksek Lisans	Türkiye' De Okul Öncesi Eğitime Öğretmen Yetiştirme Programlarının Değerlendirilmesi	2009	Dokümanlar (Belgeler, Yönetmelikler, Öğretim Programları)	-	Sivas	Tarama	Nitel ve Nicel
15	Pınar KALKANLI	Yüksek Lisans	Türkiye İle Fransa Yükseköğretim Sistemlerinin Eğitim Fakülteleri Ve Üniversite Öğretmen Yetiştirme Enstitüleri (Mesleki Eğitim Dışı) Bağlamında Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi	2009	Doküman ve Literatür	-	İstanbul	Karşılaştırma (Tanımlayıcı ve dikey)	Nitel ve Nicel
16	Ayça TURAN	Yüksek Lisans	Türkiye' De Öğretmen Yetiştirmede Akpınar Köy Enstitüsünün Yeri Ve Önemi	2009	Doküman ve mülakat soruları	Emekli Öğretmen	Samsun	Tarama ve Mülakat	Nitel ve Nicel

17	Nezahat KARAHAN	Yüksek Lisans	Öğretmen Yetiştirme Düzeni Ve Türkiye Örneği	2008	Doküman (Tarihsel kaynaklar)	-	İstanbul	Tarama	Nitel
18	Tuba KALAYCI	Yüksek Lisans	Bir Öğretmen Yetiştirme Modeli Olarak Köy Enstitülerinin Etkileri: Eskişehir – Çifteler Örneği	2008	Arşiv belgeleri ve mülakat soruları	Emekli Öğretmen	Konya	Kaynak taraması ve sözlü tarih çalışması	Nitel ve Nicel
19	Şule ÇANKAYA	Yüksek Lisans	Türk Ve İngiliz Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Sistemlerinin Karşılaştırılması	2007	Dokümanlar (Tezler, kitaplar, güncel kaynaklar)	-	İstanbul	Karşılaştırma (Yatay)	Nitel ve Nicel
20	Süleyman Turgay ÜNLÜESER	Yüksek Lisans	Mesleki Teknik Eğitimin Gelişimi Ve Teknik Öğretmen Yetiştirmede Karşılaşılan Zorluklar	2007	Dokümanlar ve mülakat soruları	Okul yöneticileri ve atölye şefleri	İstanbul	Tarama ve mülakat	Nitel
21	Neslihan GÜL AVŞAR	Yüksek Lisans	Türkiye Milli Eğitim Sisteminde 1963 – 1980 İle 1980 – 2006 Yılları Arasında Öğretmen Yetiştirme Ve Atama Politikalarının Değerlendirilmesi	2007	Dokümanlar (Yayımlar, anayasa, şura kararları)	-	Malatya	Betimsel tarama	Nitel ve Nicel
22	Münir ŞAHİN	Yüksek Lisans	Avrupa Birliği Ülkelerinde Ve Türkiye’ De Öğretmen Yetiştirme Sistemlerinin Karşılaştırılması	2006	Doküman (Yerli ve yabancı literatür)	-	Malatya	Betimsel tarama	Nitel ve Nicel
23	Cemal AKÜZÜM	Yüksek Lisans	Öğretmen Yetiştirme Geleneğinin Güncel Duruşuna İlişkin Öğretmen/Öğretim Elemanı Görüşlerinin Değerlendirilmesi	2006	Anket	Öğretmen ve Öğretim Elemanı	Diyarbakır	İlişkisel tarama	Nicel
24	Aslıhan SABAN	Doktora	Okul Teknoloji Planlaması: İlköğretim Okulları İçin Uygulamalı Bir Model Önerisi Ve Öğretmen Yetiştirme	2006	Anket ve dokümanlar (okul tutanakları)	Öğretmen	Konya	Ar-Ge ve Tarama	Nitel ve Nicel
25	Mehmet KINA	Yüksek Lisans	Tanzimat Döneminde Eğitimde Çağdaşlaşma Hamlesi Ve Öğretmen Yetiştirme Sistemi	2006	Dokümanlar (Arşiv belgeleri)	-	Eskişehir	Tarama	Nitel ve Nicel